

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ОБ'ЄКТ ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

A. Shturba,

candidate, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS AN OBJECT OF THEORETICAL ECONOMIC RESEARCH

У статті зроблено спробу уточнення змісту поняття публічно-приватне партнерство (ППП) та виокремлено різні аспекти дослідження цього явища українськими науковцями. Визначено особливості аналізу PPP фахівцями економічних, управлінських та правових наук. Зосереджено увагу на особливостях дослідження цього явища економістами у розрізі окремих економічних спеціальностей з акцентом на актуальності та новизні досліджень. Пояснено розбіжності між офіційною світовою статистикою щодо України та українською практикою впровадження проектів PPP. Акцентовано увагу на парадоксі зростаючого інтересу українських науковців до публічно-приватного партнерства на тлі неуспішної реалізації проектів цього партнерства на практиці. Визначено спільне та відмінне у співвідношенні змістів явищ публічно-приватного та державно-приватного партнерства. Висунуто та підтверджено гіпотезу про, здебільшого, теоретичний, а не прикладний характер досліджень феномену публічно-приватного партнерства в Україні.

There is an attempt in this article to clarify the meaning of public-private partnership (PPP) and to single out the various aspects of the study of this phenomenon by Ukrainian scientists. It was determined the specificity of PPP analysis by experts of economic, administrative and legal sciences. It was focused on the specifics of research of this phenomenon by economists in view of particular economic specialization with an emphasis on timeliness and novelty of research. It was explained the differences between the official world statistics on Ukraine and Ukrainian practice of PPP projects implementation. It was emphasized on the paradox of growing interest of Ukrainian researchers to public-private partnerships concurrently with the unsuccessful project implementation of this partnership in practice. It was determined common and different points of two different definitions of public-private partnerships. It was nominated and confirmed the hypothesis of primarily scientific, but not applied character of researches of the phenomenon of public-private partnership in Ukraine.

Ключові слова: Публічно-приватне партнерство, державно-приватне партнерство, наукова новизна досліджень державно-приватного партнерства, проекти державно-приватного партнерства.

Key words: Public-private partnership, scientific novelty of research of public-private partnership, projects of public-private partnership.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Проблема публічно-приватного партнерства все частіше досліджується українськими науковцями. І це не дивно, адже погіршення стану державних фінансів, зростання видатків на оборону у зв'язку із ведення військових дій на Сході України, необхідність повернення зовнішніх боргів та незавершеність економічних реформ призвели до браку бюджетних коштів для фінансування багатьох сфер. У такій ситуації саме публічно-приватне партнерство може стати виходом зі складної ситуації. Тому проблеми публічно-приватного партнерства набувають все більшої актуальності і все частіше стають темою дисертаційних досліджень.

За останні роки кількість наукових досліджень публічно-приватного партнерства в Україні зросла в рази, тобто відбувається активізація вивчення даного питання на теоретичному рівні. У свою чергу, Світовий Банк фіксує збільшення проектів публічно-приватного партнерства в Україні, тобто розквіт даного явища відбувається і на практичному рівні. Так, за даними сайту Світового банку The Private Participation in Infrastructure протягом 2006—2009 років в Україні підписували по 1—2 проекти на рік, у 2010 році було підписано 4 проекти, у 2011 році — 6 проектів, а у 2012 році — 16 проектів PPP [25].

У той самий час спостерігається специфічний для України парадокс, коли при всіх зазначених вище даних, успішну реалізацію проектів PPP в Україні на практиці важко констатувати, а використання сучасних механізмів PPP в Україні доцільніше назвати вкрай обмеженим. У випадку зі статистичними даними Світового банку це можна пояснити тим фактом, що спостерігається значна розбіжність у підходах до визначення

поняття PPP в Україні та загальносвітової практиці. Як наслідок, частина проектів, які розглядаються Світовим банком як "PPP in Infrastructure" у нас не вважаються проектами PPP, а частина проектів, що реалізовані в Україні як проекти PPP, не входять до статистичної бази Світового банку. Зокрема, Світовий Банк включив до своєї бази по Україні такі проекти, як Utel (договір складено у 1992 році та розірвано у 2001 році), МТС (договір від 1993 року), які українські дослідники не відносять до проектів PPP, адже в Україні саме розуміння поняття публічно-приватного партнерства почало формуватись лише у кінці 1990-х років на прикладі концесій на будівництво доріг (Львів — Краківець, Львів — Броди), які не зазначені у статистичній базі Світового банку. Спеціалісти цієї бази даних також оминули своєю увагою не лише проблемні, але й досить успішні українські проекти публічно-приватного партнерства такі, як "Краматорськтеплоенерго" та "Артемівськенергія". Таким чином, єдино доступну на сьогодні статистику, якою послуговуються у своїх дослідженнях усі українські науковці, не можна вважати релевантною. Тож, гостро стоїть питання збору та систематизації статистики з реалізованих і тих, що знаходяться у стадії реалізації та підготовки до підписання проектів PPP, що відповідала б фактичному стану справ в Україні.

Таким чином, з точки зору практичної реалізації проектів PPP даний парадокс підлягає поясненню. Що ж до розквіту наукових досліджень у цій галузі, то автор даної статті висуває гіпотезу, що відсутність позитивного досвіду в Україні підштовхує економістів, а також науковців інших галузей знань досліджувати проблему в першу чергу в теоретичному плані, адже відсутність значного позитивного досвіду впровадження про-

ектів ППП в Україні, з одного боку, позбавляє дослідників необхідної та достатньої бази для прикладних досліджень, з іншого — підштовхує з'ясувати причини невдач в першу чергу на теоретичному рівні. Саме в цьому полягає головна відмінність у спрямованості досліджень українських вчених від західних, які займаються здебільшого практичними, прикладними дослідженнями, що зумовлено значним обсягом накопиченого досвіду у впровадженні проектів ППП та вирішенні основних теоретичних питань.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В Україні дослідження питання ППП займаються фахівці Українського центру сприяння розвитку публічно-приватного партнерства, зокрема Запартіна І.В., Сімсон О.Е., Пильтій О.В. У своїх статтях вони розкривають такі проблемні аспекти цього питання, як фінансові механізми ДПП, перспективи використання ДПП для розвитку житлово-комунального господарства та залізниць України, державну підтримку розвитку ДПП в Україні, удосконалення правового регулювання ППП в Україні та тарифної політики у галузі ЖКГ. Також дана проблема ретельно досліджується співробітниками Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України, серед яких Черевиков Є.А., Іголін І.В., Богдан І.В., Авксентьев М.Ю., Лебеда Т.Б. У їх працях основна увага приділяється особливостям реалізації проектів на принципах ДПП, методичним підходам до визначення економічної ефективності проектів ДПП, можливим впливам механізмів ДПП на стан конкурентного середовища, ризикам проектів державно-приватного партнерства, механізму впровадження ДПП у житлово-комунальному господарстві України. Крім того, аналізом питання ДПП в Україні займаються Надолішній П.І., Піроженко Н.В., Чижова С.М., Башкірова І.О., Маісурадзе М.Ю., Бутник О.О. та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є уточнення змісту явища публічно-приватного партнерства через призму узагальнення та аналізу інформації щодо здійснених в Україні за останні 10 років наукових досліджень феномену публічно-приватного партнерства, в першу чергу, в межах захисту кандидатських та докторських дисертацій та підтвердження висунутої гіпотези про переважно теоретичне спрямування досліджень проблем ППП.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За останні 10 років в Україні було захищено 34 дисертації на теми, що прямо пов'язані з науковою проблемою публічно-приватного партнерства. Слід одразу зауважити, що термін "публічно-приватне партнерство" є трохи ширшим, ніж термін "державно-приватне партнерство", адже суб'єктами відносин у державно-приватному партнерстві виступають органи державної влади з одного боку, та приватні партнери з іншого. Суб'єктами ж публічно-приватного партнерства виступають, з одного боку, приватні партнери, а з іншого — публічний сектор, який включає в себе не тільки державні органи влади, а і органи місцевого самоврядування, а крім того, некомерційні, недержавні, громадські організації, ініціативні групи, незалежні медіа, науковців, волонтерів. Таким чином, можна вважати, що наукові дослідження державно-приватного партнерства — це дослідження в Україні явища публічно-приватного партнерства, але у більш вузькому значенні і зважені на специфіку прояву та функціонування цього явища у нашій країні. Лише 4 науковці з 34-х досліджували наукову проблему публічно-приватного партнерства, відповідно, у 30-ти роботах дослідники аналізують явище державно-приватного партнерства.

Перша робота на тему державно-приватного партнерства була захищена у 2009 році. У 2010 році було захищено вже 4 роботи, у 2011 та 2012 роках — по 3 роботи, у 2013 році — вже 7 робіт, і вперше з'являються докторські дисертації на дану тематику у кількості 2 робіт; у 2014 році було захищено 5 робіт, з яких одна — докторська, і у 2015 році — 11 робіт, з яких 4 є докторськими дисертаціями. Таким чином, за 7 років було захищено 27 кандидатських та 7 докторських дисертацій. Найбільше дисертацій захищено за економічними спеціальностями — 14 кандидатських та 5 докторських; за юридичними спеціальностями було захищено 6 кандидатських і 1 докторська дисертація, а за управлінськими — 7 кандидатських та 1 докторська дисертація.

Аналіз загального кола досліджуваних питань виявив наступне: кандидатів та докторів наук з державного управління цікавили питання розвитку державно-приватного партнерства у різних галузях та сферах (таких як туристична галузь, науко-

во-інноваційна сфера, сфера страхових послуг, сфера підприємництва), а також загальні питання реалізації та розвитку державно-приватного партнерства в Україні та питання управління публічно-приватним партнерством на місцевому рівні.

Здобувачі наукових ступенів кандидатів та докторів юридичних наук досліджували господарсько-правові та адміністративно-правові засади ДПП в Україні, правову природу оренди майна та договірний механізм реалізації ДПП, а також правову модель ДПП в інноваційній стратегії України.

Здобувачі наукових ступенів кандидатів та докторів економічних наук досліджували загальні питання розвитку ППП (розвиток ДПП в трансформаційній економіці та в Україні, методологію, теорію, механізми розвитку ДПП, питання гармонізації інтересів сторін), деякі фінансові аспекти (фінансування проектів ППП, венчурне фінансування на засадах ДПП, питання формування фінансового потенціалу та організації бюджетного контролю в межах ППП), а також проблеми впровадження ППП в конкретних галузях та сферах (у вугільній промисловості, комунальному господарстві, дорожній галузі, науково-інноваційній сфері, цивільному будівництві, на ринку авіаційних перевезень, в морських портах, в транспортній інфраструктурі та інфраструктурних галузях загалом).

Подальший аналіз стосується дисертацій науковців лише економічних спеціальностей. Цікавим, проте цілком законотвірним, видається зміщення акценту актуальності досліджень: протягом 2009—2011 років акцентувалося на наявності кризових явищ у конкретних сферах (авіаперевезення, газопостачання, енергозабезпечення, комунальне господарство та ін.), і, відповідно, перспективність та необхідність застосування ДПП у відповідних галузях та сферах, а починаючи з 2013 року на перше місце висувається питання проблем у фінансовій системі України, економічної нестабільності та гострої нестачі державних фінансів для забезпечення якісного виконання державою своїх функцій, а вже у зв'язку із цим — питання кризового стану аналізованих галузей чи аспектів та необхідність впровадження ППП для подолання даної ситуації.

Проблемним досі не вирішеним до кінця є питання самого визначення поняття публічно-приватного та державно-приватного партнерства в Україні, що витікає з аналізу наукової дисертації. Зокрема значна кількість аспірантів та докторантів економічних спеціальностей намагаються привнести всій вклад у розвиток понятійного апарату (Авксентьев М.Ю., Бондар Н.М., Дикий О.В., Захарова С.Г., Сатановська М.А., Шилепницький П.І., Філіпова Н.В., Брайловський І.А., Шевченко Е.Ю., Афанасьєва О.К., Клевцевич Н.А.), а також намагаються по своєму класифікувати основні форми ДПП (Остапенко В.М., Шевченко Е.Ю., Шилепницький П.І., Ляхович О.О.). Це свідчить про те, що явище ППП загалом і ДПП зокрема в Україні знаходиться в стані активного формування і не є до кінця оформленим. У зв'язку із цим, багато дослідників звертаються до досвіду застосування ППП в інших країнах і широко розкривають це питання у своїх роботах (Алавердян А.М., Захарова С.Г., Сатановська М.А., Безбах Н.В., Терещенко С.В., Ковальова О.М., Ляхович О.О., Боднар Г.Ф., Брайловський І.А.). Крім того, актуальним питанням, до якого звертається значна кількість науковців, є питання ризиків проектів ППП (їх аналізували Овсянникова Я.О., Авксентьев М.Ю., Шевченко Е.Ю., Брайловський І.А., Бондар Н.М., Афанасьєва О.К., Дикий О.В., Іщенко Т.М., Філіпова Н.В., Безбах Н.В.).

Аналіз відмінностей у наукових дослідженнях у розрізі спеціальностей виявив наступне: науковці спеціальності 08.00.01 (Економічна теорія та історія економічної думки) досліджують, в першу чергу, теоретичні аспекти суперечностей чи взаємодії суспільного й приватного секторів економіки, досвід застосування ДПП у пострадянських країнах. На відміну від них, дослідники спеціальності 08.00.03 (Економіка та управління національним господарством) роблять акцент на регіональних, інституційних та законодавчих аспектах даного питання. Також досліджують особливості застосування публічно-приватного партнерства у певних галузях економіки, зокрема у вугільній промисловості, транспортній галузі, комунальній сфері, дорожній галузі. Економісти спеціальності 08.00.04 (Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)) досліджують організаційні структури, системи та моделі управління підприємствами, що працюють в рамках проектів ДПП, регламентацію бізнес-процесів всередині операційних систем таких підприємств, а також особливості даного партнерства для певних підприємств, таких як авіаційні суб'єкти, морські порти, підприємства водопостачання та водовідведення тощо. Науковці напрямку 08.00.08 (Гроші, фінанси і кредит) досліджують фінансові питання, що виникають у процесі ППП, зокрема питання фінансового потенціалу ППП, форм та джерел фінансування

проектів ППП, використання фінансових ресурсів при реалізації таких проектів.

Зважаючи на українські реалії, значна кількість дослідників також обґрунтовує різноманітні пропозиції до органів державної влади щодо створення нових державних органів чи зміни законодавчої бази (Авксент'єв М.Ю., Дем'янченко А.Г., Захарова С.Г., Сатановська М.А., Безбах Н.В., Терещенко С.В., Бондар Н.М.). Також науковці роблять значний внесок у розвиток феномену публічно-приватного партнерства в Україні, висуваючи принципово нові ідеї щодо, наприклад, реалізації проектів ДПП за допомогою використання нового гібридного фінансового інструменту — програмно-цільової облигації (Ковальова О.М. [14, с. 3—4]), або щодо впровадження нового критерію для оцінювання ефективності державної транспортної політики (Бондар Н.М. [7, с. 4—5]). Також у результаті досліджень науковцями було запропоновано ряд цікавих концепцій, таких як концепція процесної моделі управління проектом ДПП "Модератор-процеси-результат" (Іщенко Т.М. [12, с. 4]), або ж концепція мультиагентних інвестиційних угруповань (Дикий О.В. [10, с. 2]).

Також в Україні написано ґрунтовні монографічні дослідження з проблем партнерства, серед яких роботи Сімсон О.Е., Тищенко В.Ф., Вдовенко Ю.С., Запатріної І.В., Шилепницького П.І., Дикого О.В., Бондар Н.М., Павлова В.І., Овчарової Н.В. Більшість із згаданих авторів — це колишні аспіранти та докторанти, аналізу дисертацій яких і присвячена дана стаття.

Так, у своїй монографії "Розвиток транспортної інфраструктури України на засадах державно-приватного партнерства" Н.М. Бондар, розглядає теоретичні передумови реалізації державної політики розвитку транспортної інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства, зокрема економічні, правові та організаційні передумови. Сам феномен ДПП автор дисертації описує з позицій різноманітних шкіл та теорій, зокрема, з позицій теорій прав власності, трансакційних витрат, оптимального контракту, суспільного вибору, нової економічної теорії, теорії економіки угод; теорії ігор; теорії неповної раціональності [1, с. 70—75]. Також автор даної монографії визначає методологічні підходи та методичний інструментарій визначення ефективності транспортних інфраструктурних проектів, що реалізуються на засадах ДПП та науково-методичні положення щодо обґрунтування граничного розміру концесійних платежів або доцільності реалізації транспортного інфраструктурного проекту на засадах ДПП, загальні методичні принципи обґрунтування доцільності реалізації транспортного інфраструктурного проекту на засадах ДПП, а крім того, займається моделюванням механізму ДПП у реалізації державної політики розвитку транспортної інфраструктури. Таким чином, автор монографії майже повністю зосередив свою увагу на теоретичній розробці питання, проте використовувала для цього не лише фундаментальні знання, але і статистичні дані.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проблема державно-приватного партнерства в українських дослідженнях через брак досвіду практичної діяльності, подається й аналізується дещо обмежено, зокрема, без детального аналізу діяльності суб'єктів, які роблять це партнерство публічно-приватним, а не лише державно-приватним. Висунута автором статті гіпотеза щодо дослідження українськими науковцями проблем публічно-приватного партнерства переважно на теоретичному рівні отримала своє підтвердження. Незважаючи на те, що згадані у статті науковці обґрунтовують практичні рекомендації щодо організації партнерства, в усіх роботах, у першу чергу, аналізуються методологічні підходи до вивчення даного явища, фундаментальні основи функціонування ППП та їх реалізація в Україні. Натомість, більшість рекомендацій мають загальний, а не прикладний характер.

Можна констатувати той факт, що протягом останніх років інтерес науковців до питань публічно-приватного партнерства активно зростає, підвищується рівень теоретичної розробки проблем ППП. З огляду на існування об'єктивних причин для формування й розвитку ППП в Україні, ці проблеми стають все більш перспективним та актуальним напрямком наукових досліджень. Водночас нерозкритими та малодослідженими залишаються питання застосування публічно-приватного партнерства в освіті та медицині, питання вибору оптимальної структури та особливостей застосування проектів ППП за галузями і секторами економіки України, питання найбільш ефективного використання переваг та можливостей публічно-приватного партнерства за конкретних умов нестабільності мікро- та макросередовища з коротким горизонтом планування та прогно-

зування, значними ризиками та додатковими транзакційними витратами. Ці та інші подібні питання можуть стати предметом подальших наукових досліджень та дискусій.

Література:

1. Бондар Н.М. Розвиток транспортної інфраструктури України на засадах державно-приватного партнерства: монографія / Н.М. Бондар. — К.: НТУ, 2014. — 336 с.
2. Авксент'єв М.Ю. Державно-приватне партнерство як сучасний механізм залучення інвестицій в інфраструктурні галузі України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / М.Ю. Авксент'єв. — Київ, 2010. — 20 с.
3. Алавердян Л.М. Становлення і розвиток державно-приватного партнерства у вугільній промисловості України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / Л.М. Алавердян — Донецьк, 2011. — 20 с.
4. Афанасьєва О.К. Організаційно-економічні основи розвитку державно-приватного партнерства в морських портах України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / О.К. Афанасьєва. — Одеса, 2011. — 19 с.
5. Безбах Н.В. Формування державно-приватних партнерських відносин у сфері страхових послуг в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Н.В. Безбах. — Київ, 2014. — 20 с.
6. Боднар Г.Ф. Управління державно-приватними підприємствами на засадах гармонізації інтересів сторін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / Г.Ф. Боднар. — Івано-Франківськ, 2010. — 20 с.
7. Бондар Н.М. Управління розвитком транспортної інфраструктури України на засадах державно-приватного партнерства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / Н.М. Бондар. — Київ, 2015. — 41 с.
8. Брайловський І.А. Державно-приватне партнерство: методологія, теорія, механізми розвитку партнерства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.01 "Економічна теорія та історія економічної думки" / І.А. Брайловський. — Харків, 2015. — 40 с.
9. Дем'янченко А.Г. Управління розвитком підприємств України на засадах впровадження державно-приватного партнерства (на прикладі морських портів): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / А.Г. Дем'янченко. — Маріуполь, 2014. — 36 с.
10. Дикий О.В. Державно-приватне партнерство як механізм ефективного відтворення конвергентного потенціалу будівельних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / О.В. Дикий. — Київ, 2013. — 36 с.
11. Захарова С. Г. Державно-приватне партнерство в системі регулювання туристичної галузі України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / С.Г. Захарова. — Запоріжжя, 2009. — 22 с.
12. Іщенко Т.М. Організація бюджетного контролю цивільного будівництва в проектах державно-приватного партнерства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / Т.М. Іщенко. — Київ, 2015. — 24 с.
13. Клевцевич Н.А. Формування інституціональних умов партнерства приватного та державного секторів у комунальному господарстві України (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / Н.А. Клевцевич. — Одеса, 2011. — 20 с.
14. Ковальова О.М. Венчурне фінансування на засадах державно-приватного партнерства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / О.М. Ковальова. — Одеса, 2015. — 20 с.
15. Ляхович О.О. Державно-приватне партнерство в науково-інноваційній сфері: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / О.О. Ляхович. — Тернопіль, 2014. — 20 с.

16. Мостепанюк А.В. Розвиток державно-приватного партнерства в трансформаційній економіці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.01 "Економічна теорія та історія економічної думки" / А.В. Мостепанюк. — Київ, 2013. — 20 с.

17. Овсяннікова Я.О. Фінансування проектів публічно-приватного партнерства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / Я.О. Овсяннікова. — Київ, 2014. — 20 с.

18. Остапенко В.М. Формування фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства в контексті фінансової політики держави: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / В.М. Остапенко. — Харків, 2015. — 20 с.

19. Полянська Н.О. Управління державно-приватним партнерством на ринку авіаційних перевезень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / Н.О. Полянська. — Київ, 2009. — 20 с.

20. Сатановська М.А. Адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" / М.А. Сатановська. — Київ, 2015. — 22 с.

21. Терещенко С.В. Договірний механізм реалізації державно-приватного партнерства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 "Господарське право, господарсько-процесуальне право" / С.В. Терещенко. — Київ, 2012. — 20 с.

22. Філіпова Н.В. Державно-приватне партнерство в системі залучення інвестицій в дорожню галузь: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / Н.В. Філіпова. — Чернігів, 2013. — 20 с.

23. Шевченко Е.Ю. Організаційно-економічні засади забезпечення публічно-приватного партнерства при реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / Е.Ю. Шевченко. — Харків, 2013. — 22 с.

24. Шилепницький П.І. Розвиток інституту державно-приватного партнерства в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / П.І. Шилепницький. — Львів, 2013. — 40 с.

25. Проект Групи Світового банку "Private Participation in Infrastructure Project Database" [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. — Режим доступу: /ppi.worldbank.org (дата звернення 19.01.2016).

References:

1. Bondar, N.M. (2014), *Rozvytok transportnoi infrastruktury Ukrainy na zasadakh derzhavo-pryvatnoho partnerstva: monohrafiia* [Development of the transport infrastructure of Ukraine based on public-private partnership: monograph], NTU, Kyiv, Ukraine.

2. Avksientiev, M.Y. (2010), "Public-private partnership as modern tool of investment attraction to infrastructure sectors of Ukraine", Ph.D. Thesis, Economics and management of national economy, Economic Scientific Research Institute of the Ministry of Economy of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

3. Alaverdyan, L.M. (2011), "Formation and Development of public-private partnership in the coal industry in Ukraine", Ph.D. Thesis, Economics and management of national economy, Donetsk National University, Donetsk, Ukraine.

4. Afanasyeva, O.K. (2011), "Organizational and economical bases of public-private partnership development in Ukrainian seaports", Ph.D. Thesis, Economics and management of enterprises (according to the types of economic activity), The Institute of Market problems and Economic and Ecological Researches of NAS of Ukraine, Odessa, Ukraine.

5. Bezbakh, N.V. (2014), "Formation of public-private partnerships in the area of insurance services in Ukraine", Ph.D. Thesis, Mechanisms of public administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

6. Bodnar, G.F. (2010), "Management of public-private partnerships on the basis of harmonization of the partner's interests", Ph.D. Thesis, Economics and management of enterprises (according to the types of economic activity), Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

7. Bondar, N.M. (2015), "Managing the development of transport infrastructure of Ukraine on the principles of public-private

partnership", Ph.D. Thesis, Economics and management of national economy, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine.

8. Braylovskiy, I.A. (2015), "Public-private partnership: methodology, theory, mechanisms of partnership", Ph.D. Thesis, Economic theory and history of economic thought, V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine.

9. Demianchenko, A.G. (2014), "Management of enterprises in Ukraine on the basis of implementation public-private partnership (for example, sea ports)", Ph.D. Thesis, Economics and management (economic activity), State university "Azov State Technical University", Mariupol, Ukraine.

10. Dikiy, O.V. (2013), "Public-private partnership as a mechanism for effective reproduction capacity building converged enterprise", Ph.D. Thesis, Economics and management (by sector), Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, Ukraine.

11. Zakharova, S.G. (2009), "State-private partnership is in the system of adjusting of tourist sphere of Ukraine", Ph.D. Thesis, Mechanisms of public administration, Classic Private University, Zaporizhja, Ukraine.

12. Ishchenko, T.M. (2015), "Organization of budgetary control of civil engineering in projects of public-private partnership", Ph.D. Thesis, Economics and management (by sector), Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, Ukraine.

13. Klevevich, N.A. (2011), "Forming the institutional conditions of private and state sectors' partnership in municipal sphere of Ukraine (on an example of enterprises of plumbing-sewage economy)", Ph.D. Thesis, Economics and management of national economy, Institute of market problems and economic-ecological researches of NAS of Ukraine, Odessa, Ukraine.

14. Kovalova, O.N. (2015), "Venture financing on the base of the public-private partnership", Ph.D. Thesis, Money, finance and credit, Odessa National Economic University, Odessa, Ukraine.

15. Liakhovich, O.O. (2014), "Public-private partnerships in the research and innovation sphere", Ph.D. Thesis, Economics and management of national economy, National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne, Ukraine.

16. Mostepaniuk, A.V. (2013), "Development of public-private partnership in transitional economies", Ph.D. Thesis, Economic theory and history of economic thought, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.

17. Ovsyannikova, J.A. (2014), "Financing of projects of public-private partnership", Ph.D. Thesis, Economic theory and history of economic thought, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.

18. Ostapenko, V.M. (2015), "The forming of public-private partnership's financial potential in the context of state financial policies", Ph.D. Thesis, Money, finance and credit, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine.

19. Polianska, N.O. (2009), "Management of public-private partnership on the air transportation market", Ph.D. Thesis, Economics and management of enterprises (according to the types of economic activity), National Aviation University, Kyiv, Ukraine.

20. Satanovska, M.A. (2015), "Administrative and legal framework public-private partnership in Ukraine", Ph.D. Thesis, Administrative law and process, financial law, information law, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

21. Tereshchenko, S.V. (2012), "The contractual mechanism of the implementation of public private partnership", Ph.D. Thesis, Commercial law, economic and procedural law, Vladimir Dal East Ukrainian National University, Lugansk, Ukraine.

22. Filippova, N.V. (2013), "Public-private partnership in the system of attracting investment to the road sector", Ph.D. Thesis, Economics and management of national economy, Chernigov State Institute of Economics and Management, Chernigov, Ukraine.

23. Shevchenko, E.Y. (2013), "Organizational and economic basis of public-private partnership providing when realizing infrastructural projects of municipal water supply and overflow", Ph.D. Thesis, Economics and management of enterprises (according to the types of economic activity), Kharkiv National University of Municipal Economy by O. M. Beketov, Kharkiv, Ukraine.

24. Shylepnytskyi, P.I. (2013), "Public-private partnership institute development in Ukraine", Ph.D. Thesis, Economics and management of national economy, Institute for Regional Studies of NAS of Ukraine, Lviv, Ukraine.

25. Private Participation in Infrastructure Project Database (2016), "Custom Query", available at: <http://ppi.worldbank.org/customquery> (Accessed 19 January 2016).

Стаття надійшла до редакції 15.02.2016 р.